

Академија наука и умјетности Републике Српске

СРЕДЊОРОЧНИ ПЛАН РАДА
Академије наука и умјетности Републике Српске
(2020–2023)

Бања Лука, децембар 2019.

СРЕДЊОРОЧНИ ПЛАН РАДА АНУРС-а (2020–2023)

УВОД

Академија наука и умјетности Републике Српске, као институција од посебног друштвеног интереса, своју дјелатност планира путем израде трогодишњих средњорочних и годишњих планова рада. План рада Академије наука и умјетности Републике Српске (2020–2023) заснован је на утврђеној мисији и визији, општим циљевима и задацима Академије, достигнутом нивоу у развоју (стање), те програмима рада одјељења, одбора, комисија и института Академије. Средњорочни програм рада конципиран је тако да садржи: 1. Опис надлежности – мисију и визију АНУРС-а; 2. Анализу достигнутог нивоа развоја АНУРС-а; 3. Средњорочне циљеве и задатке; 4. Планиране активности на остваривању средњорочних циљева и задатака; 5. Организационо-финансијске претпоставке за остваривање средњорочног плана.

I. ОПИС НАДЛЕЖНОСТИ – МИСИЈА И ВИЗИЈА АНУРС-а

Мисија и стратешки задаци Академије наука и умјетности Републике Српске дефинисани су Законом о Академији и Статутом Академије. Њена надлежност исказана је кроз мисију и визију рада и развоја, која је установљена на Оснивачкој скупштини АНУРС-а (11. октобра 1996). Академија, као највиша научна и умјетничка институција, задужена је да развија научну мисао, његује умјетност и подстиче културни развој. У овом средњорочном плану рада (2020–2023) органи Академије ће своју дјелатност, кроз различите облике рада, усмјерити на реализацију трајних циљева и задатака:

- рад и залагање за слободу научног и умјетничког рада и њихово подстицање;
- проучавање и подстицање истраживања значајних за економски, технички, културни и образовни развој Републике Српске;
- учествовање у утврђивању опште политике у области науке и умјетности и у утврђивању програма научног рада, развоја културних дјелатности и образовања у Републици Српској;
- организовање и координисање истраживања у свим областима науке и израђивање критеријума за вредновање резултата научног и умјетничког рада, помагање усавршавања научника и умјетника и подизање научног и умјетничког подмлатка;
- организовање научних скупова и савјетовања научника и умјетника из земље и иностранства;
- сакупљање, сређивање и проучавање резултата истраживања из области науке и умјетности;
- издавање сталних и повремених публикација из области науке, културе и умјетности и њихова размјена са научним организацијама и установама у земљи и иностранству;
- сарадња са научним, културним, привредним и стручним организацијама и установама у земљи и иностранству.

Органи Академије (Скупштина, Предсједништво и предсједник), годишњим плановима рада и њиховом реализацијом, редовно су конкретизовали утврђену мисију и трајне задатке и на тај начин доприносили развоју и афирмацији Академије у протеклом периоду.

II. АНАЛИЗА ДОСТИГНУТОГ НИВОА РАЗВОЈА АНУРС-а

Академија наука и умјетности Републике Српске основана је 1993. године Законом о Академији, као највиша научна и умјетничка установа у Републици Српској и као симбол духовне суверености, са задатком да развија и подстиче науку и унапређује умјетничку дјелатност. Она правно и стварно успјешно функционише већ 26 година. Законом је утвр-

Њен њен правни и друштвени статус, а Статутом су регулисани организација, начин рада и управљања, начин избора чланова, њихова права и дужности. Академија је установљена као највиша радна и репрезентативна научна и умјетничка установа од посебног интереса за Републику Српску. Има статус правног лица, којим управљају њени чланови и органи (Скупштина, Предсједништво и предсједник). Основна средства за рад Академије обезбјеђују се из Буџета Републике Српске. У протеклих 26 година Академија је дјеловала у складу са вишеструко провјереним критеријумима и вриједностима, прихваћеним у свјетској науци и умјетности. Подстицала је развој науке и умјетности, доприносила његовању и унапређивању културе, духа и стваралачких потенцијала Републике Српске. Своју дјелатност програмски је усмјеравала кроз реализацију сљедећих активности: 1. Припремање и одржавање научних скупова, округлих столова и научних симпозијума; 2. Реализација научноистраживачких пројеката; 3. Издавачка дјелатност; 4. Изложбене активности (Галерија АНУРС-а) и 5. Међународна и међуакадемијска сарадња.

Академија је редовно, на годишњем нивоу, планирала и критички процјењивала постигнуте резултате у остваривању своје мисије и задатака. Резултати SWOT анализе показују да је у протеклих 26 година Академија реализовала: 89 научних скупова, округлих столова, симпозијума и научних конференција, домаћег и међународног карактера, у оквиру којих је изложено преко 2.000 реферата из различитих научних области. У сарадњи са другим научним институцијама, организовала је и реализовала 51 научноистраживачки пројекат, од којих је шест имало међународни карактер. Издавала је лексикографска дјела (*Енциклопедија Републике Српске*, први и други том), часописе (*Contemporary Materials*; *Грађа о прошлости Босне*), *Љетопис* АНУРС-а, научне монографије, зборнике радова са научних скупова и округлих столова, споменице академицима и посебне публикације о Академији. Остварује међународну и међуакадемијску сарадњу са 12 академија наука из иностранства (потписани споразуми о сарадњи).

У критичком сагледавању остварених резултата (SWOT анализа) уочавају се и одређене тешкоће и ограничења у раду Академије, који се, прије свега, односе на квалитет припреме и одржавање научних скупова, недовољно ангажовање на изради и реализацији научноистраживачких пројеката, немогућности рада научноистраживачких института и недовољно изграђене стандарде издавачке дјелатности (класификација часописа и зборника са научних скупова).

III. СРЕДЊОРОЧНИ ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ АНУРС-а

У предстојећем трогодишњем периоду (2020–2023) Академија наука и умјетности Републике Српске планира да реализује сљедеће циљеве и задатке:

1. Подићи квалитет припреме и одржавања научних скупова, према стандардима за одржавање међународних научних скупова, научних скупова са међународним учешћем и скупова од републичког значаја;
2. Повећати квалитет одржавања научних симпозијума;
3. Подићи квалитет припреме и одржавања округлих столова, према стандардима за округле столове са међународним учешћем и округле столове од републичког значаја;
4. Наставити одржавање научних трибина и тематских расправа;
5. Афирмисати учешће АНУРС-а у одржавању конгреса научних и стручних удружења;
6. Успоставити континуирано одржавање циклуса предавања;
7. Наставити реализацију одобрених и радити на изради нових научноистраживачких пројеката;
8. Повећавати квалитет издавачке дјелатности (анонимно рецензирање радова, класификација часописа и зборника, покретање излагања часописа из друштвених и хуманистичких наука);

9. Повећати активности на представљању и промоцији издања АНУРС-а;
10. Извршити припреме и успоставити рад научноистраживачких института АНУРС-а;
11. Унапређивати међународну и међуакадемијску сарадњу;
12. Дигитализација академијиних издања и креирање фонда за науку АНУРС-у;
13. Активности АНУРС-а у раду фондације „Привредник“.

IV. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОСТВАРИВАЊУ СРЕДЊОРОЧНИХ ЦИЉЕВА И ЗАДАТАКА

I. Припрема и одржавање научних скупова

а) Међународни научни скупови

(учешће научника из најмање седам држава)

1. „Савремени материјали“ (континуирано се одржава сваке године);
2. „Српски духовни идентитет“ (организоваће се у континуитету, заједно са САНУ – Одјелење друштвених наука и Одјелење књижевности и умјетности);
3. „Нови трендови у превенцији, дијагностици, третману и рехабилитацији акутног коронарног синдрома“ (Одбор за кардиоваскуларну патологију).

б) Научни скупови са међународним учешћем

(учешће научника из најмање три државе)

1. „Утицај климатских промјена на производњу хране“ (Одјелење природно-математичких и техничких наука);
2. „2020 – међународна година здравља биљака“ (Одбор за животну средину, просторно планирање и одрживи развој);
3. „Значај геолошких, рударских и еколошких података у просторно-планској документацији“ (Одбор за геонауке).

в) Научни скупови који ће се одржати уколико се обезбиједи средства из других извора

1. „Улога и значај генетике и оплемењивања у пољопривреди и шумарству“ (Одбор за биотехничке науке);
2. „Фертилитет и репродуктивно здравље становништва Републике Српске“ (Одбор за репродуктивно здравље и демографију).

II. Научни симпозијуми

1. „Улога и значај пестицида у производњи хране и животної средини“ (Одбор за биотехничке науке);
2. Научни симпозијум из подручја катализе, адсорпције (прераде нафте) – (заједнички симпозијум са компанијом „Алумина“, Зворник);
3. „Свјетски дан шума“ (Одбор за биотехничке науке);
4. „Новине у медицини“ (Одбор за хроничне незаразне болести);
5. „Малигне болести – пошаст XXI вијека“ (Одбор за хроничне незаразне болести);
6. „Достигнућа у дијагностици и лијечењу тумора код дјеце“ (Одбор за хроничне незаразне болести);
7. Симпозијум српског друштва за имунологију, молекуларну онкологију и регенеративну медицину (Одбор за хируршке дисциплине и Медицински факултет, Фоча).

III. Припрема и одржавање округлих столова

а) Округли столови са међународним учешћем

1. „Економске перспективе Западног Балкана“ (Одјелење друштвених наука);

2. „Квантитативна и квалитативна истраживања у друштвеним и хуманистичким наукама“ (Одјељење друштвених наука);
3. „Утицај радона на здравље становништва“ (Одјељење природно-математичких и техничких наука).

б) Округли столови републичког карактера

Округли сто „Биогорива и биомазива“ (Одбор за нафту).

IV. Научне трибине и тематске расправе

1. Научни симпозијум „Дејтонски мировни споразум – гарант мира и уставног уређења“;
2. Научна трибина „Петер Ханке – добитник Нобелове награде за књижевност“ (Одјељење друштвених наука и Одјељење књижевности и умјетности);
3. Научна трибина „Савремена истраживања природе и дјеловања хербицида“ (Одјељење природно-математичких и техничких наука);
4. Научна трибина „Васкрсије Јањић – 50 година научног рада“ (Одјељење природно-математичких и техничких наука);
5. Научна трибина Сава Влаисављевић – Живот и дјело;
6. Трибине – књижевне вечери („Бранко Милановић 1930–2020“; „Светозар Кољевић 1930–2020“; „Гојко Ђого 1940–2020“ и др.).

V. Учесће АНУРС-а у одржавању конгреса научних и стручних удружења

1. *X конгрес о атеросклерози Србије* – заједнички симпозијум САНУ и АНУРС-а (Одбор за кардиоваскуларну патологију);
2. *IV конгрес Америчког колеџа кардиолога* – Огранак за Републику Србију и Републику Српску (Одбор за кардиоваскуларну патологију);
3. *V конгрес кардиолога Републике Српске* (Одбор за кардиоваскуларну патологију АНУРС-а и Одбор за кардиоваскуларну патологију САНУ).

VI. Циклуси предавања

Одјељења и одбори АНУРС-а организоваће циклусе предавања о научно и друштвено актуелним темама. Избор тема, предавача и термина одржавања утврђиваће одјељења АНУРС-а.

VII. Научноистраживачки пројекти

а) Вишегодишњи пројекти чија се реализација наставља

1. *Енциклопедија Републике Српске* – наставак реализације пројекта (институти и сва одјељења);
2. *Грађа о прошлости Босне* (наставак реализације пројекта);
3. *Црквенословенски споменици српски из Босне и Хума*“ (АНУРС–САНУ);
4. *Мјерење концентрације радона у основним школама Републике Српске* (Одјељење природно-математичких и техничких наука);
5. *Компаративно проучавање енергетске ефикасности стационарног и ротационог PV система* (пројекат финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво, 2018–2020);
6. *Енергетска ефикасност соларних модула у зависности од њихове запрљаности* (пројекат финансира Министарство за научнотехнолошки развој високо образовање и информационо друштво);
7. *Атлас сунчевог зрачења у Републици Српској* (пројекат финансира Министарство за научнотехнолошки развој високо образовање и информационо друштво);

8. *Адаптивно управљање природним ресурсима Републике Српске* (пројекат финансира Министарство за научнотехнолошки развој високо образовање и информационо друштво);

9. *Праћење утицаја психотрауме у периоду рата на интима-медија комплекс код младих* (пројекат финансира Министарство за научнотехнолошки развој високо образовање и информационо друштво).

б) Израда нових пројеката

1. Пројекат *Насиље у породици и вршњачко насиље* (Одјељење друштвених наука);

2. Израда студије *Репродуктивно здравље – приоритетни друштвени задатак* (заједнички пројекат САНУ и АНУРС-а);

3. Пројекат *Инциденција малигну оболјења насталих као последица коришћења осиромашеног уранијума* (заједнички пројекат АНУРС-а и САНУ);

4. Пројекат *Репродуктивни потенцијал жена у Републици Српској* (биће предложен Фонду здравственог осигурања Републике Српске, Министарству здравља и социјалне заштите и Министарству за научнотехнолошки развој, високо образовање и информатичко друштво РС);

5. Пројекат *Истраживање природног богатства и материјалног и духовног наслеђа Републике Српске* (сва одјељења);

6. Институту, одјељења и одбори АНУРС-а радиће на изради и других пројеката, са којима ће аплицирати на годишњим конкурсима Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информатичко друштво.

VIII. Издавачка дјелатност

а) Издања за која се средства обезбјеђују из буџета АНУРС-а:

1. *Енциклопедије Републике Српске* (наредни томови);

2. *Љетопис АНУРС-а* (за сваку годину);

3. Часопис *Contemporary Materials* (два броја годишње);

4. Годишњак *Грађа о прошлости Босне* (један број годишње);

5. Часопис из друштвених и хуманистичких наука (два броја годишње);

6. Монографија *Рехабилитација болесника након можданог удара*, аутор проф. др Славица Јандрић;

7. Зборници радова *Савремени материјали* (један зборник годишње);

8. Петер Хандке *Изабрани радови*;

9. Каталогзи за изложбе које организује Галерија АНУРС-а;

10. *Дјела Војина Комадине* (саиздаваштво са Музичком академијом у Источном Сарајеву);

11. *Споменица академику Милораду Ђоровићу*;

12. *Споменица академику Војиславу Лубарди*;

13. *Споменица академику Пантелији Дакићу*;

14. *Споменица академику Љубомиру Зуковићу*;

15. Монографија из подручја адсорпције, тј. катализе (група аутора);

16. *Српски дијалектолошки атлас*;

17. Зборници радова са међународних научних скупова које ће организовати АНУРС у средњорочном периоду;

18. Зборници са научних скупова са међународним учешћем које ће организовати АНУРС у средњорочном периоду.

б) Издања која ће се штампати уколико се обезбиједи средства од Министарства или из других извора

1. Библиографија академика Радована Вучковића;
2. Одрживи развој и управљање природним ресурсима у Републици Српској – посебна едиција (вишегодишњи издавачки пројекат – Одбор за биотехничке науке);
3. Превођење на енглески језик и штампања књиге *Ратни дневник Пале 1993–1995*, ауторка Јени Лигтенберг (приређивач академик Мирко Шошић);
4. Монографија *Нови трендови у дијагностици и третману акутног коронарног синдрома* (група аутора);
5. Монографија *Наука – стање и специфичности њеног развоја код нас и у свијету*, аутор Васкрсија Јањић;
6. Монографија *Земљиште и хербициди* (група аутора);
7. Монографија *Осиромашени уранијум и тумори*, аутор Марко Вуковић;
8. Зборник радова са симпозијума *Свјетски дан шума*;
9. Научна монографија *СРПСКО-РУСКИ, РУСКО-СРПСКИ ОДНОСИ допринос миру и стабилизацији прилика на Балкану, Европи и свету* (Др Драган Радишић);
10. Зборник радова са округлог стола *Стратегија управљања минералним ресурсима и њихово коришћење*.

в) Представљања и промоције Академијиних издања

1. Промоција томова *Енциклопедије Републике Српске*;
2. Представљање зборника радова са научних скупова и округлих столова које организује АНУРС;
3. Промовисање монографија – издања АНУРС-а;
4. Представљање часописа које издаје АНУРС.

IX. Галерија АНУРС-а

1. Ретроспективна изложба Миодрага Живковића (у част Дана Републике Српске);
2. Самостална изложба Предрага Марјановића;
3. Изложба поводом објављивања *Споменице академику Милораду Ђоровићу*;
4. Концерти класичне музике, у сарадњи са Академијом умјетности из Бање Луке;
5. Организовање и других изложби које ће се утврдити годишњим плановима рада АНУРС-а.

X. Рад института

У временском периоду 2020–2023. године органи АНУРС-а усагласиће нормативна рјешења о формирању научноистраживачких института. Планирано је да се формирају научна вијећа, именују директори института, усвоје програми рада, израде научноистраживачки пројекти и обезбиједи финансијска средства за рад института.

1. Институт за природно-математичке и техничке науке

Чланови Одјелјења природно-математичких наука ангажоваће се и у оквиру Института за природно-математичке и техничке науке, чији ће рад бити усмјерен на:

- припрему апликација за пројекте, првенствено оне које финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске;
- праћење развоја иновативних технологија кроз висококвалитетна истраживања и успјешно преношење у индустријски сектор;
- развој нових модела који интегришу истраживања, образовање и иновације у домену академских и индустријских истраживања;

- израду студија и пројеката за настајање нових компанија, уз примјену истраживања у оквиру Института;
- промоцију високе технологије на националном и интернационалном плану;
- подржавање и подстицање могућности оспособљавања младог истраживачког кадра;
- израду студије *Оправданост супституције нафтних деривата биоенергетским горивима у термоелектранама.*

2. Институт за друштвена истраживања

Чланови Академије ангажоваће се у оквиру Института за друштвена истраживања, чији ће рад бити усмјерен на:

- припрему апликација за пројекте, првенствено оне које финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво;
- израду студија и пројеката за потребе привредних организација и других институција, уз примјену истраживања у оквиру Института.

3. Институт за историју

Чланови Академије ангажоваће се у оквиру Института за историју, чији ће рад бити усмјерен на:

- припрему апликација за пројекте, првенствено оне које финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво;
- израду студија и пројеката, уз примјену истраживања у оквиру Института.

4. Институт за српски језик и књижевност

Чланови Академије ангажоваће се у оквиру Института за српски језик и књижевност, чији ће рад бити усмјерен на:

- припрему апликација за пројекте, првенствено оне које финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво;
- израду студија и пројеката, уз примјену истраживања у оквиру Института.

XI. Међународна и међуакадемијска сарадња

1. Остваривање даље сарадње са:

- Српском академијом наука и уметности и њеним институтима;
- Црногорском академијом наука и умјетности и њеним институтима, на основу потписаног споразума;
- Краљевском академијом за економију и финансије Шпаније;
- Руском академијом наука и умјетности, на основу потписаног споразума и протокола;
- Македонском академијом наука и умјетности, на основу потписаног споразума о сарадњи;
- Руским институтом за друштвена (посебно историјска) истраживања из Москве;
- Конференцијом академија подунавских земаља, која функционише у оквиру Европске академије наука;
- Хрватском академијом за знаност и умјетност БиХ.

2. Наставак разговора о сарадњи и међусобним односима са Академијом наука и умјетности БиХ;

3. Повећање активности за успостављање сарадње са академијама Грчке, Бјелорусије, Украјине, Чешке, Румуније, Молдавије, Словачке, Словеније и других земаља;

4. Активнији рад на стварању претпоставки и услова за учешће у европским фондовима за науку, истраживање и развој и другим доступним међународним фондовима;
5. Креирање области и теме истраживања за програм међународне научне сарадње;
6. Учешће у припреми пројекта *Енциклопедија академија дунавског региона*;
7. Интензивирање сарадње са Институтом за славистику Руске академије наука, у виду организације заједничког научног скупа;
8. Подршка и учешће у иницијативи за организацију заједничких активности трију академија у БиХ – Академије наука и умјетности Републике Српске, Хрватске академије за знаност и умјетност БиХ и Академије наука и умјетности БиХ;
9. Рад Одбора за међународну сарадњу;
10. Споразум о сарадњи са Словачком академијом наука и умјетности;
11. Споразум о сарадњи са Чешком академијом наука и умјетности;
12. Учешће на научним скуповима подунавских академија – Салцбург;
13. Учешће у формирању асоцијације академија Балкана;
14. Учешће чланова АНУРС-а на научним скуповима других академија;
15. Сарадња са Европском академијом наука и умјетности;
16. Учешће у активностима Међународног научног савјета (ISC);
17. Учешће у активностима Унеска за област науке и културе;
18. Учешће чланова Академије на међународним скуповима и манифестацијама;
19. Успостављање сарадње са научноистраживачким и институцијама културе из земље и иностранства.

XII. Остале планске активности

У планираном периоду, чланови АНУРС-а биће ангажовани и на реализацији осталих активности од значаја за развој и афирмацију Академије, а посебно на активностима које су у вези са радом:

1. *Лабораторије за електронску микроскопију.* – У овој лабораторији, која је формирана у сарадњи са Универзитетом у Љубљани, изводиће се научна истраживања у области карактеризације материјала за примјену у нанотехнологијама (у РС);

2. *Лабораторије за соларну енергетику.* – Настала је као резултат вишегодишњег рада на научноистраживачким пројектима из области алтернативних – обновљивих извора енергије, посебно соларне енергије. Директно је повезана са соларном електронском фотонапонске снаге 2 kWp, постављеном на крову Академијине зграде. Тиме је омогућено континуирано праћење утицаја интензитета сунчевог зрачења, температуре ваздуха, брзине вјетра и влажности ваздуха на енергетску ефикасност фотонапонске соларне електране на подручју Бање Луке. Резултати истраживања користиће се за техно-економске анализе исплативости изградње соларних електрана у реалним условима, као и за подизање нивоа свијести о коришћењу обновљивих и „чистих“ извора енергије.

Чланови одјелења ангажоваће се и у индивидуалном научноистраживачком раду, као и на рјешавању текућих проблема Академије наука и умјетности Републике Српске.

VI. ОРГАНИЗАЦИОНО-ФИНАНСИЈСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ СРЕДЊОРОЧНОГ ПЛАНА

За остваривање средњорочног плана рада Академије посебно је значајан континуиран рад органа АНУРС-а и обезбјеђивање материјално-финансијских средстава.

1) Рад органа Академије

– Планирано је да органи Академије одржавају сједнице у складу са програмским задацима и активностима ове институције;

– Органи АНУРС-а радиће на покретању програмских активности института, на новим апликацијама за пројекте, одржавању сједница научних вијећа института, ради утврђивања и праћења програмских активности.

2) Материјално-финансијска средства

– Из Буџета Републике Српске обезбиједити потребна средства за рад Академије (плате запослених, академске награде, материјални трошкови и др.);

– Обезбиједити средства за финансирање научноистраживачких пројеката, научних скупова, округлих столова, издавачке дјелатности, изложби и других дјелатности АНУРС-а;

– Обезбиједити наставак финансирања пројекта израде *Енциклопедије Републике Српске*;

– Обезбиједити средства потребна за одржавање и занављање материјалних средстава и опреме неопходне за остваривање планских дјелатности АНУРС-а.

ПРЕДСЈЕДНИК АНУРС-а

Академик Рајко Кузмановић

Средњорочни план рада Академије наука и умјетности Републике Српске (2020–2023) усвојен је на редовној сједници Скупштине Академије, одржаној 23. децембра 2019. године.

Број: 01-453-1/19